HİBETULLAH BİN HASEN BİN MENSÛR (el-Lâlkâî)

Kelâm, hadîs ve şafiî mezhebi fıkıh âlimi. Künyesi Ebü'l-Kâsım olup ismi El-İmâm Hibetullah bin Hasen bin Mensûr et-Taberî er-Râzî el-Lâlkâî'dir. Ebü'l-Kâsım hadîs ilminde Hâfız olup, yüzbin hadîs-i şerîfi ezbere bilirdi. 418 (m. 1027) senesi Ramazân-ı şerîf ayında Dînever'de vefât etti.

Ebü'l-Kâsım, fıkıh ilmini Ebû Hâmid el-İsferâînî'den öğrendi. Ca'fer bin Abdullah bin Fenâkî, Ebü'l-Kâsım Îsâ bin Ali el-Vezîr, Ebû Tâhir el-Muhlis, Ebü'l-Hasen bin el-Cündî, Ali bin Muhammed el-Kessâr ve El-A'lâ bin Muhammed ve birçok âlimden hadîs-i şerîf ezberledi.

Ebü'l-Kâsım el-Lâlkâî için İslâm âlimlerinden İbn-i Hatîb: "Hibetullah bin Hasen'in anlayışı ve hıfzı çok kuvvetli idi. Kıymetli kitaplar tasnif etti." İbn-üs-Sâlâh ise; "Ebü'l-Kâsım çok hadîs-i şerîf ezberledi ve rivâyette bulundu. Sadûk, güvenilir bir zât idi. Kendisinden: Ebü'l-Kâsım er-Rumeylî, İbn-i Hâfız ve zamanındaki diğer hadîs âlimleri hadîs öğrendiler" demişlerdir.

Ali bin Hüseyn el-Akberî şöyle anlatır: "Rü'yâmda Ebü'l-Kâsım Hibetullah hazretlerini gördüm. Ona, "Allahü teâlâ sana ne muâmelede bulundu?" dedim. O da cevap olarak, "Allahü teâlâ beni af ve mağfiret etti" dedi. "Buna nasıl kavuştunuz?" dediğimde, sessizce, "Resûlullahın (aleyhisselâm) izinde bulunmakla" buyurdu.

> Ebû Hüreyre'den (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte, Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Allahü teâlâ buyurdu ki: Kim benim bir velî kuluma düşmanlık ederse, ben ona harp ilân ederim."

El-Lalkâî'nin. Peygamber efendimizden (aleyhisselâm) sonraki olayları ve Eshâb-ı Kirâmın buyurduklarından yaptığı rivâyetlerden ba'zıları:

Hasen bin Kesîr'in babasından şöyle nakleder. Bir kimse, Hazreti Ali'nin yanına geldi ve "Sen, insanların en iyisisin" dedi. Hazreti Ali "Sen Resûlullahı (s.a.v) gördün mü?" diye sorunca, o kimse "Hayır" dedi. Ebû Bekr'i ve Ömer'i gördün mü?" diye sordu. O kişi "Hayır" cevâbını verince, Hazreti Ali "Eğer Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) gördüğünü söyleseydin, mutlaka seni öldürürdüm. Şâyet Ebû Bekr ve Ömer'i (r.anhüm) gördüğünü söyleseydin, sana iftira edene verilen cezayı verirdim" buyurdu.

Alkame'den de şöyle naklediyor Hazreti Ali, Allahü teâlâya hamd-ü sena ettikten sonra, bizlere şöyle hitâb etti: "Ba'zılarının beni, Hazreti Ebû Bekr ve Ömer'den (r.anhüm) üstün tuttuklarını haber aldım, Onları daha önce ikaz etmiş olsaydım, şimdi mutlaka cezalandırırdım. Ama ikaz etmemiş olduğum için, böyle bir şey yapmayacağım. Bu andan i'tibâren böyle kim söylerse iftira etmiş demektir. Ve ona iftira edene verilen ceza verilir. Resûlullahtan sonra insanların en hayırlısı Hazreti Ebû Bekr, sonra da Ömer'dir."

Süveyd bin Gafle'den ise şöyle nakleder: "Ba'zı kimselerin yanına uğramıştım. Baktım ki aralarında Hazreti Ebû Bekr ve Hazreti Ömer'i kötüleyici lâflar sarf ediyorlardı. Hemen Hazreti Ali'nin yanına geldim ve mes'eleyi anlattım. Hazreti Ali, "Onlar için kalbinde hüsn-i zandan başka birşey besleyene, Allahü teâlâ la'net etsin! Onlar ki, Resûlullahın kardeşleri ve yardımcılarıdır" dedikten sonra, minbere çıkarak şu güzel konuşmasını yaptı.

"Kureyş'in efendileri ve müslümanların ataları hakkında benim uygun görmediğim, haberimin bile olmadığı ve duyduğum zaman cezalandıracağım şeyleri söyleyenlerin gayeleri nedir? Allahü teâlâya yemîn ederim ki, ancak Hazreti Ebû Bekr ve Hazreti Ömer'i müttekî mü'minler sever! Rezil ve alçaklar da onlara kin tutar. Onlar ki, gerçekten Resûlullahın dürüst ve vefakâr iki dostudur. Allahü teâlânın emrettiklerini emretmişler, yasakladıklarını yasaklamışlardır. Ve suçluları da cezalandırmışlardır. Yaptıkları hiçbir işte Peygamberin (aleyhisselâm) sünneti dışına çıkmamışlardır. Resûlullah onları sevdiği kadar kimseyi sevmemiştir. Hayatı boyunca Allahın Resûlü ve Eshâb-ı Kirâm onlardan memnun olmuşlardır. Daha sonra Hazreti Ebû Bekr namaz kıldırma vazîfesini üzerine almış, Peygamber efendimiz vefât edince de, müslümanlar onu kendilerine halîfe seçmişler, zekâtlarını ona teslim etmişlerdir. Çünkü, onlar iki kardeş idiler. Kendisine halef olarak ilk ben gösterilmiştim. Resûlullah buna râzı olmamıştı. O, Ebû Bekr'in (radıyallahü anh) kendisine halife olmasını istiyordu. Vallahi istediği oldu.

Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Hazreti Ebû Bekr yaşayanların en şefkatlisi, en merhametlisi, takvâ yönünden en ileri olanı, müslümanların da en önde gelenidir. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) onu şefkat ve merhamet yönünden Mikâil'e, vekar ve affetme yönünden de Hazreti İbrâhim'e benzetmiştir. O vefât edinceye kadar, Resûlullahın (aleyhisselâm) yolunda yürümüştür. Allah ona rahmet eylesin.

Hazreti Ebû Bekr'den sonra, Ömer İbni Hattâb (radıyallahü anh) halife oldu. Halk, Hazreti Ömer'e bî'ata da'vet edildi. İlk bi'at edenlerden biri de ben idim. O, Resûlullah (aleyhisselâm) ve arkadaşı Hazreti Ebû Bekr'in yolunu ta'kib etmiş ve tıpkı annesinin arkasından yürüyen çocuk gibi, onların izinden yürümüştür. Vallahi o insanların en şefkatlisi ve merhametlisi idi. Zâlime karşı, dâima mazlûmu korumuştu. Allahü teâlâ onunla İslâmiyeti kuvvetlendirdi. Onun îmân etmesi, din için bir

kuvvet kaynağı oldu. Ona karşı mü'minlerin kalblerinde sevgi, münâfıkların kalbinde ise korku meydana geldi. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) onu düşmanlara karşı göstermiş olduğu şiddetten dolayı Cebrâil'e (aleyhisselâm) kâfirlere karşı duyduğu öfke bakımından ise Hazreti Nûh'a benzetmiştir.

Onlar, gibisini nerede bulabilirsiniz? Onların seviyesine ulaşmak, ancak onları sevmek ve izlerinde yürümekle mümkündür. Onları seven, beni sevmiş, onlara buğz eden de, bana buğz etmiş olur. Ben onlara buğz edenlerden -uzağım, onlara dil uzatmama husûsunda daha önce sizi uyarsaydım, şimdi çok şiddetli cezalar verirdim. Bundan böyle, kim söylediklerimin tersini söylerse, ona iftira edene verilen cezayı veririm.. Peygamber efendimizden (aleyhisselâm) sonra bu ümmetin en hayırlısı Hazreti Ebû Bekr ve Hazreti Ömer'dir. Sözlerim bu kadar, Allahü teâlâ sizleri ve beni mağfiret etsin."

Kays bin Haccac'dan şöyle naklediyor: "Mısır fethedildikten sonra, Amr bin As buraya vâli ta'yin edildi. Haziran ayında Mısır halkı Amr bin Âs'ın huzûruna gelerek "Ey kumandan! Bizim Nil nehri için yaptığımız bir âdetimiz vardır. Onu yapmazsak Nil nehri yükselmez" dediler. Amr bin As onlara, "O âdet nedir?" diye suâl etti. Onlar, "Haziran ayının onikinci günü, ebeveyni yanında kalan bâkire kızı, annesi ve babasını râzı ettikten sonra alır, çok güzel süsleyerek Nil nehrine atarız" dediler. Amr bin As hazretleri "İslâmiyette böyle bir şey yoktur, İslâm dîni kendisinden önceki âdetleri ortadan kaldırmıştır" diye cevap verdi. Halk bunun üzerine her sene yaptıkları âdetlerini yapmadılar ve Nil'in suyu artmadı. Halk o beldeden göç etmek isteyince, Amr bin As (radıyallahü anh) bir mektûp yazarak durumu Hazreti Ömer'e bildirdi ve Hazreti Ömer, Amr bin Âs'a gönderdiği mektûpta "Böyle yapmakla iyi yapmışsın. Sana mektûbumun ilişiğinde bir yazı daha gönderiyorum. Onu, Nil nehrine at" buyurdu. Amr bin As hazretleri o yazıyı Nil nehrine attı. Allahü teâlânın kudreti ile Nil nehri yaklaşık onaltı arşın yükseldi. Böylece, o güne kadar süre gelen Mısır halkının bu âdeti ortadan kaldırıldı."

Hasen-i Basrî şöyle anlatır: "Hazreti Ömer'e bir köylü gelerek, "Ey mü'minlerin emîri! Bana İslâmı öğret" dedi. Bunun üzerine Hazreti Ömer, "Allahtan başka hiçbir ilâh olmadığına, Muhammed aleyhisselâmın O'nun elçisi olduğuna îmân et. Namaz kıl, zekâtını ver. Hac farizasını yerine getir. Ramazan ayında oruç tut. İşlerinde dürüst ve açık ol. Gizli ve utanılacak şeyleri yapmaktan sakın" buyurdu.

Ubey bin Ka'b buyurdu ki: Doğru yoldan ve sünnetten ayrılmayın, zira doğru yoldan ve sünnetten ayrılmayan bir kul Allahü teâlâyı andığı zaman, Allah korkusundan ve Allahü teâlânın azâblarından dolayı gözlerinden yaşlar boşanır. Yeryüzünde, doğru yoldan ve sünnetten ayrılmayan kimse Allahü teâlâyı hatırladığı zaman, Allahü teâlânın korkusundan dolayı tüyleri ürperir. Yaprakları sararmış bir ağacın yapraklarını rüzgar nasıl dökerse, Allahü teâlâ böyle kulunun günâhlarını, sararmış yapraklar gibi döker. Allah yolunda ve Resûlullahın izinde normal olarak yürümek, Allahü teâlânın emrine ve Resûlullahın sünnetine aykırı olarak çok amel yapmaktan daha hayırlıdır. O hâlde ameliniz fâzla da olsa, normal de olsa, Pegamberin yoluna ve sünnetine uygun olmasına dikkat edin."

Ebû Osman, en-Nehdî'den şöyle nakleder: "Ömer bin Hâttâb'ın (radıyallahü anh) Kâ'beyi tavaf ederken şöyle duâ ettiğini duydum: Allahım! Eğer beni mes'ûd yazdınsa, öyle devâm ettir. Eğer beni bedbahd yazdınsa onu sil, mes'ûd yaz. Çünkü sen dilediğini siler, dilediğini olduğu gibi bırakırsın. Levh-il-mahfûz senin indindedir."

Ebü'l-Kâsım el-Lâlkâî'nin yazdığı eserlerden ba'zıları şunlardır: 1. Mezâhibü Ehl-is-sünneti, 2. Şerhu usül-i i'tikâdî Ehl-is-sünneti vel-cemâati mine'l-kitâb-i ves-sünnet ve icmâ'-is-Sahâbeti, 3. Kitâbü ricâl-is-Sahâbeti, 4. Ricâl-üs-Sahîhayn, 5. El-Mesâil-ül-mensûre fin-nahv vet-tefsîr.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-13, sh. 136

2) Târih-i Bağdâd cild-14, sh. 70

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-3; sh. 1083

4) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 221

5) Keşf-üz-zünûn cild-1, sh. 88, 835

6) Esmâ-ül-müellifîn cild-2, sh. 504, 1040 1426

7) Tabakât-üş-Şâfiyye cild-4, sh. 207

8) Târih-ül-edeb-il-Arabî cild-3, sh. 306